

LETOUNI

Kdo by neznal netopýry nebo ještě lépe upíry, poletující za teplých letních nocí kolem řeky, visící za nožky hlavou dolů v hlubokém spánku v jeskyních a známé nezvyklým způsobem orientace při lovu za noci, kdy využívají systému velmi podobného radaru - vysílají ultrazvukové signály a podle toho, jaké odražené signály se jim vrátí, odhadují tvar, velikost a typ předmětů. Rozlišujeme mezi nimi tři skupiny - netopýry, vrápence a létavce, přičemž jednotlivé druhy od sebe zpravidla spolehlivě odliší jen odborníci. Nám půjde o to, abychom od sebe dokázali odlišit aspoň zástupce jednotlivých skupin. Všichni letouni jsou v našich zemích ZÁKONEM CHRÁNĚNÍ.

Netopýři - jsou početnou skupinou savců z rodu *Myotis* (netopýr velkouchý a hlavně netopýr velký), *Nyctalus* (netopýr stromový, netopýr rezavý), *Pipistrellus* (netopýr hvízdavý a parkový), *Eptesicus* (netopýr večerní), *Vespertilio* (netopýr pestrý), *Barbastella* (netopýr černý) a *Plecotus* (netopýr dlouhouchý a netopýr ušatý). Od ostatních letounů se liší především zakulacenými ušima různé velikosti uvnitř s jakýmsi "ušním výběžkem".

Na obrázku netopýra v letu je to špatně vidět, ale dalším typickým znakem je nerozštěpený horní ret a špičatý čumáček skrývající ostré zoubky. Od vrápence (obrázek z profilu vlevo) se liší netopýr (obrázek z profilu vpravo) dopředu vystupujícím čumáčkem.

Vrápenci z rodu *Rhinolophus* (u nás vrápenec velký a malý) mají naopak čumáček díky blanitým výrůstkům výrazně plochý a podobný malému vepříkovi a ouška špičatá bez "ušního výběžku". Oba jsou poměrně vzácní.

Létavec stěhovavý (*Miniopterus schreibersi* (Kuhl)) má ouška malá, schovaná v srsti a bez "ušního výběžku", křídla má užší a delší než ostatní letouni - je také vynikajícím letcem. Ocásek bývá stejně dlouhý jako tělíčko. Lze se s ním setkat ve velkých, teplých a vlhkých jeskyních jihoslovenského krasu.

ZVÍŘATA STŘEDNÍ EVROPY III.

HLODAVCI

Myš domácí - *Mus musculus* L. - cca 10 cm dlouhý hlodavec se zhruba stejně dlouhým ocasem, spíše noční stvoření, které se natolik sžilo s člověkem že v lidských obydlích podřizuje svou aktivitu činnosti člověk. V přírodě se živí hlavně semeny rostlin (dělá si zásoby nejen zrní, ale i celých klasů), v lidských příbytcích prakticky čímkoliv. Lze si ji splést s **myškou drobnou** (*Micromys minutus*

Pall.), - bez obrázku - která je menší a staví si na březích močálovitých oblastí nad zemí hnízda z trav. Další podobnou příbuznou jsou myšice (bez obrázku) - myšice temnopásá s černým pruhem po celé délce hřbetu, myšice lesní s ostře ohraničenou žlutou skvrnou na hrdle; myšice křovinná s ocáskem kratším než tělo (jinak barevně velmi podobná myši) a myšice malooká s bílým bříškem a výrazným rozhraním barev (šedohnědých boků a bílého břítka).

Hraboš polní - *Microtus arvalis* Mart. - velikostí o něco větší než myš, ale s tupým čumáčkem a světlejším bříškem. Má mimořádnou rozmnožovací schopnost a pravidelně se přemnožuje a ničí velkou část

úrody (žere zelené části rostlin) a rytím devastuje půdu. Často také přenáší různé choroby. Má spousty příbuzných: hraboš severní a hraboš mokřadní (oba se vyskytují v mokřinách), hraboš sněžný (velmi vzácný, stříbřitě šedý), hraboš podzemní (malá ouška ukrytá v srsti, špičky černě ochlupené), hraboš tatranský (velmi vzácný).

Norník rudý - *Clethrionomys glareolus* Schreb. - výrazně rezavý, jen vzácně stříbřitý, aktivní ve dne, žije v křovinatých porostech a dokáže dělat značné škody na lesních sazenicích.

Křeček polní - *Cricetus cricetus* L. - až 30 cm dlouhý, s krátkým ocáskem, až půl kg těžký. Živí se zelenými rostlinami i semeny, ale také hmyzem a drobnými hlodavci. Vytváří až 15 kg zásob a rychle se množí. Zásoby přenáší v objemných lících torbách, které sahají až k lopatkám. Přenáší různé choroby.

Krysa obecná - *Rattus rattus* (L.) - až 20 cm dlouhá, s ocasem stejně dlouhým jako tělo, až 1/4 kg těžká, bělavé až nažloutlé břicho, šedavý až šedočerný hřbet. Živí se spíše zelenou potravou a semeny. Šíří se hlavně lodní dopravou, i když je spíše suchomilná. Vytlačuje ji potkan. U nás už vzácná.

Potkan - *Rattus norvegicus* Berk. - o něco větší než krysa, ocas kratší než tělo, uši rovněž kratší než krysa, břicho tmavé. Ve volné

přírodě obývá břehy potoků a rybníků, aktivní za šera a v noci. Živí se hlavně živočišnou potravou, včetně drobných hlodavců. V lidských obydlích vyhledává odpadky a přenáší řadu nemocí.

Sysel obecný - *Citellus citellus* L. - velikosti potkana, aktivní ve dne, živí se zelenými částmi rostlin, semeny a hmyzem. Zásoby nevytváří, obývá především pastviny s nízkou vegetací. V zimě spí, v teplejších oblastech prospívá i nejteplejší část roku.

Svišť horský - *Marmota marmota* L. - i více než půl metru velký a až 8 kg těžký hlodavec, živící se rostlinami a méně hmyzem. Rozšířený v Alpách a v západních Karpatech nad pásmem kosodřeviny. V zimě 6 - 8 měsíců prospívá. Aktivní přes

den, skvěle se orientuje zrakem, varovný signál: ostrý hvizd. CHRÁNĚNÝ ZÁKONEM.

Veverka obecná - *Sciurus vulgaris* L. - až 30 cm dlouhá s dlouhým huňatým ocasem, chronicky známá jak v rezaté variantě, tak v šedé a černé. Živí se semeny rostlin, žije převážně na stromech, vytváří zásoby v hnízdech v dutinách stromů a větví.

Plich velký - *Glis glis* L. - až 18 cm dlouhý, 15 cm ocas, uzpůsobený k životu na stromech. Huňatý ocas osrstěný jen v půlkruhu, černá rozplizlá maska kolem očí. Hnízdí v dutinách stromů a v budkách, v zimě spí. Živí se semeny a plody, zjara i výhonky dřevin, rád vyhledává staré ovocné sady. Je vzácný, aktivní v noci a CHRÁNĚNÝ ZÁKONEM.

Plich zahradní - *Elomys quercinus* L. - je menší, s černým pruhem oči i na ocásku, jinak ný plchu velkému. Je rovněž CHRÁNĚNÝ ZÁKONEM. Velmi se mu lesní - *Dryomys nitedula* Pall. - který však nemá tak výrazný pruh i hmyz a ničí velké množství chroustů, občas i drobné zemní savce a plení hnízda ptáků. Pohybuje se častěji po zemi než ostatní druhy plchů.

Plišík lískový - *Muscardinus avellanarius* L. - menší, dokáže se pohybovat i po velmi tenkých větvičkách. Hnízdo slepuje slinami, jinak se podobá ostatním plchům.

Králík divoký - *Oryctolagus cuniculus* L. - až 40 cm dlouhý a 2 kg těžký, tmavé oči, žije v koloniích a vyhrabává si hluboké nory. Aktivní spíše v noci. Cenné kožešinové zvíře, občas trpí mixomatózou.

Cenné kožešinové zvíře, vyšlechtěné v řadě kulturních plemen.

Zajíc polní - *Lepus europaeus* Pall. - černé konce dlouhých uší, zadní nohy výrazně delší. Shora ocas černý s bílým okrajem. Pod každým okem tmavší půlkruhová skvrna. Oči světle hnědé. Často trpí tularémií. Nehrabe si nory, schovává se v podrostu. Důležitá lovná zvěř.

p ř e s podob- CHRÁNĚNÝ podobá plich (bez obrázku) na ocase. Žere

na ocase. Žere